

Het stikt nog van de mensen met idealen. Maar wie zich stort op een gouden idee, ondervindt vaak weerstand. Die wordt voor te eigenwijs versleten.

www.werkdichterbijhuis.nl

In je eentje voor een betere wereld

Dorien Pels

Veel mensen lopen rond met een ideaal. Ze willen graag iets betekenen voor een ander of voor het milieu. zo blijkt uit een onderzoek van Trouw. Natuurlijk zit er een groot verschil tussen wat mensen zeggen en wat ze doen. Voor de meesten blijft het bij goede voor-nemens. Toch zijn er ook eenlingen die doorzetten.

Neem de 47-jarige Arjan Dekker, die net als vele anderen iedere dag in de file stond. Peinzend staarde hij naar de andere rijstrook, waar het verkeer óók stil stond. Stel nou, dacht hij, dat al deze mensen visitekaartjes uit zouden kunnen wisselen. Wellicht kunnen veel van hen zo van baan ruilen.

Zo enthousiast was hij over het idee, dat hij zijn eigen baan opzeggde om het plan vorm te geven. Op de website www.werkdichterbijhuis.nl, die nog maar net in de lucht is, kunnen mensen zich aanmelden om van baan te ruilen.

Inmiddels hebben grote vacaturebanken en de werkgeversorganisatie VNO-NCW hun namen aan de site verbonden. „Het moet nog gaan lopen, maar ik hoop er ooit wel geld mee te verdienen. Werkgevers moeten er aan wennen. Maar als ik het uitleg, zien ze het idee wel zitten. Het scheelt hen ook in kosten als mensen zelf een goede opvolger zoeken. Het is beter voor het milieu, voor de economie en voor het welzijn van de werkmaker.”

Rinske van Noortwijk van de stichting Greenwish ondersteunt mensen met een plan voor een duurzame wereld. Vanuit een kantoorje in een Utrechts bedrijventerrein lobbyen zij en haar collega er op los om overheden en grote goede doelenorganisaties ervan te doordringen dat dergelijke burgerinitiatieven – ook wel *bottom-upinitiatieven* genoemd – zinvol zijn. „Individuele burgers komen met ideeën die bedrijven of beleidsmakers niet bedenken. Omdat ze bijvoorbeeld niet direct geld opleveren, zoals werkdichterbijhuis.nl, of niet meteen effect hebben. We hebben deze creativiteit en denkkracht hard nodig om de vraagstukken van vandaag aan te pakken – zoals het fileprobleem.”

Vanuit die gedachte helpt Greenwish mensen met het schrijven van plannen, aanvragen van subsidie. De stichting zelf draait op geld uit verschillende fondsen.

Van Noortwijk denkt dat de energie die mensen zeggen bereid zijn te steken in een betere wereld, efficiënter kan worden ingezet. „Beleidsmakers komen vaak niet verder dan rolstoelen duwen en koffie schenken. Maar alle mensen dragen een ideaal bij zich. Je moet doorvragen want als je die creativiteit en *drive* aanboort, verandert er echt iets in de wereld.”

Grote goede doelenorganisaties weten niet goed raad met mensen die binnenkomen met een eigen idee. En ook de overheid vindt het vaak maar lastige mensen. „Helemaal uit de lucht gegrepen is dat niet. Want om echt te gaan voor wat je wilt, daar is moed voor nodig. Deze mensen zijn niet alleen gedreven, maar vaak ook eigenwijs en koppig.”

Het zijn soms ook gewoon kleine ondernemers met een duurzaam product die zich melden bij Greenwish. En soms zijn die kleine initiatieven heel succesvol, zoals bijvoorbeeld het bedrijf Greenwheels, dat een systeem bedacht waardoor

Een klein initiatief zoals Greenwheels is heel succesvol

buurtgenoten samen een auto kunnen delen.

De meeste idealisten zijn zo overtuigd van hun plan, dat de inzet grenzeloos is. Of ze er geld mee kunnen verdienen, is dan een tweede, weet Van Noortwijk. „Nu de babyboomgeneratie de pensioengerechtigde leeftijd bereikt, komt er een overschot aan vitale ouderen met alle tijd en geld van de wereld. Ik voorspel dat daarmee het aantal gedreven idealisten gaat groeien.”

Van Noortwijk weet uit eigen ervaring hoe moeilijk het kan zijn. Zelf werkte ze mee aan een experiment om oudere mensen in een verzorgingshuis dagelijks in contact te brengen met de natuur. Ze konden in de tuin werken, eigen groente kweken, dieren verzorgen, planten op hun balkon.

„Die mensen fleurden helemaal op. We lieten het project evalueren en daaruit bleek dat het een succes was. Het aantal uren zorg dat deze mensen nodig hadden daalde zicht-

Rick Claassen ontwierp een zonneoven voor plastic hergebruik.

FOTO JÖRGEN CARIS, TROUW

baar. Je zou zeggen dat de directies van de verzorgingshuizen dolblij zouden zijn. Integendeel: ze zagen ons liever gaan. We kwamen nergens binnen.”

Achteraf begreep Van Noortwijk waarom: minder uren zorg betekent ook minder inkomsten voor de huizen. „We konden er niet tegenop.”

Industrieel ontwerpster Simone Maase verzamelde voor haar promotie-onderzoek aan de technische universiteit Eindhoven zo'n dertig burgerinitiatieven – voor een deel via Greenwish. Ze bestudeert hoe een initiatief zich ontwikkelt. Soms gaat het ten onder aan geldgebrek of hangt het succes af van de persoon-

lijkheid van mensen. „In de meeste gevallen komt de samenwerking met andere partijen moeizaam op gang.”

Maase is net terug van een groot congres in Parijs waar wetenschappers zich onder de noemer 'Score!' bogen over hoe je mensen kunt bewegen om zich milieubewuster te gedragen. „Beleidsmakers vragen om resultaten. Als je een belastingverhoging invoert, bijvoorbeeld op benzine, is het effect op het rijgedrag van mensen te voorspellen. Dat zijn de grote stappen.”

Maar ideeën van burgers vragen een beetje geduld. „Ook wetenschappers zouden open moeten staan voor deze creatievere oplossingen. Als je

deze initiatieven beschouwt als experimenten, kunnen ze bijdragen aan een oplossing voor complexe problemen als klimaatverandering”, denkt Maase.

Op het congres presenteerde zij de website werkdichterbijhuis.nl als voorbeeld. „Ik merkte dat de milieuspecialisten niet goed weten wat ze met zoiets aan moeten. Ze kunnen er weinig mee, omdat het effect marginaal is. In hoeverre daalt de uitstoot van CO₂ door deze website? Nu natuurlijk nog helemaal niet. Maar de site trekt veel bezoekers en op z'n minst denken die weer eens over het onderwerp na: is het wel zo gewoon dat ik elke dag moet reizen naar mijn werk?”

Plastic smelten in de Afrikaanse zon

Dorien Pels

Ontwerper Rick Claassen (31) studeerde twee jaar geleden af met een ontwerp voor een zonneoven voor plastic hergebruik. Niet meer dan een kartonnen doos, afgedekt met een glasplaatje en een 'toeter' erop van reflecterend materiaal dat het licht vangt. In de doos wordt de zonnewarmte vastgehouden op 175 graden, precies warm genoeg om plastic te smelten en om te vormen. „Ik was me ervan bewust dat ik als ontwerper van producten mede verantwoordelijk ben voor de verspilling in de wereld.”

Op een nacht viel alles op z'n plek: het verband tussen plastic afval en zonne-energie. Claassen, die zich 'materiaalcoloog' noemt: „Van alle materialen is plastic het meest geschikt om te recyclen, maar het wordt niet gedaan. Hout, metaal, papier en glas wel, maar plastic nauwelijks. Ik denk dat dat komt doordat plastic nog maar zo kort bestaat. Het komt uit een fabriek en als je het niet meer nodig hebt gooi je het weg. Ontzettend jammer. Het meeste wordt verbrand, wat heel belastend is voor het milieu, terwijl je het ook kunt omsmelten en opnieuw kunt gebruiken.”

De toepassingen van hergebruikt plastic zijn volgens Claassen oneindig: matten, sierraden, rioolbuizen, keukengerij. Met een mal kan het plastic weer iedere vorm krijgen.

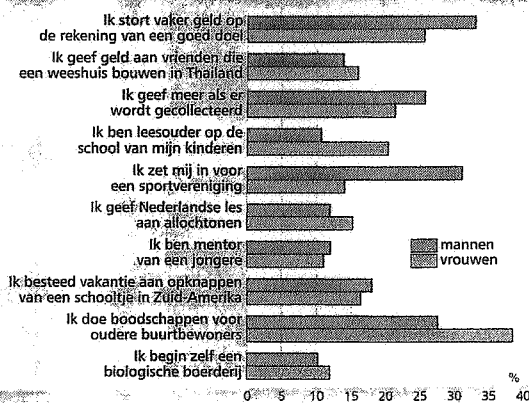
Van het internet plukte hij een al bestaand ontwerp voor een oventje op zonne-energie, ook gebaseerd op een kartonnen doos. Daarmee ging hij aan de slag. Hij verdiepte zich in het proces van het smelten van plastic en paste de oven daarop aan.

„Aan het einde van de zomer van 2005 probeerde ik hem voor het eerst uit. En het werkte, ik smolt plastic shampooflessen in verschillende kleuren om tot een platte schijf. Toen was de zomer op zijn einde en gaf de zon niet meer genoeg kracht. Ik moest tot mei 2006 wachten tot ik hem weer kon proberen.” Die tijd gebruikte hij om vragen te beantwoorden over veiligheid, over eventuele giftige dioxine. Hij gaf natuur- en scheikundestudenten opdracht het proces te bestuderen. Het omsmelten bleek geen problemen op te leveren voor de gebruiker. Bij het smelten komt geen dioxine vrij, alleen het plastic smelt, terwijl het karton van het oventje intact blijft.

Claassen schreef zijn bevindingen op in een boek over duurzaam ontwerpen, maakte daarnaast nog een studie ecologie af. In januari 2006 studeerde hij af aan de Design Academy in Eindhoven en stond met zijn oventje op de afstudeertentoonstelling. „Daarna ging het snel. Verschillende hulporganisaties wilden met me in zee. Ik bleek een mogelijke oplossing te hebben gevonden voor een gigantisch probleem in Afrika, namelijk het zwerfafval.”

Sinds twintig jaar wapperen in Afrikaanse landen als Kenia, Ghana en Zuid-Afrika waar je ook kijkt plas-

Wat spreekt u het meest aan?

Bron: TROUW-MARKTONDERZOEK

©TROUW: MICHEL VAN ELK

Liever een goed doel in de eigen omgeving

Bijna de helft van de Nederlanders loopt rond met een lang gekoesterd ideaal. Het merendeel zegt dat tijd (44 procent) en geld (34) ze ervan weerhoudt dat te verwezenlijken. Dat blijkt uit het onderzoek naar idealen, dat Trouw door het bureau Interview liet uitvoeren onder 2000 mensen. De deelnemers aan het onderzoek mochten kiezen op welke manier zij het liefst bijdragen aan een betere wereld. Ze kregen veertien mogelijkheden voorgelegd. Nederlanders, zo blijkt, willen zich vooral inzetten voor hun buurt. Drie van de tien wil wel boodschappen doen voor een oudere buurtbewoner, twee van de tien zet zich

dan het liefst in voor de lokale sportvereniging. Leesouder zijn op school ziet 15 procent als een optie. Ook hoog scoort het beginnen van een biologische boerderij. En twee op de tien mensen zien wel iets in het idee om een vakantie te besteden aan het bouwen van een schoolje in een arm land. Maar traditionelere vormen van idealisme blijven ook populair. Nog altijd kiezen de meeste mensen voor het storten van geld op de rekening van een organisatie.

www.trouw.nl/idealen voor het hele onderzoek, ook het dagboek van Rick Claassen.

tic zakjes in de struiken. Er is geen goed vuilophaalstelsel en overal in het landschap ligt plastic rommel. Wordt het verbrand, dan geeft het afval giftige dampen af die ongezond zijn om in te ademen. Bovendien leidt het tot vervuiling van grondwater. Ook blijft het water in de regentijd in de zakjes staan, waardoor de malariamug wordt aangetrokken.

Claassen „We kozen de arme provincie Wajir in Kenia als proefgebied uit. Daar is de Nederlandse stichting Welzijn Wajir actief. Ik dacht: als deze mensen met de oven aan de slag kunnen. kan iedereen het begrijpen.”

Samen met zijn vriendin vertrok hij ruim een week geleden naar Kenia om dit uit te proberen. Het plastic-experiment wordt gefinancierd door hulporganisatie Hivos. „In hulpverleningsland is inmiddels wel doorgedrongen dat je de mensen daar zelf het heft in handen moet geven.”

De ontwerper heeft een inklapbaar prototype ontworpen van de oven, dat in de rugzak past. De mensen kunnen ter plekke voor weinig of geen geld zelf ook zo'n oven bouwen. De bedoeling is dat de lokale bevolking het nieuwe ambacht van

plastic smelten zelf gaat beheersen.

De stichting Wajir heeft al wat voorwerk gedaan en met name de jongeren in het gebied lijken zich te verheugen op de oventjes. Hoewel van afvalplastic van alles kan worden gemaakt – rioolbuizen, dakbedekking – wil Claassen met deze doelgroep vooral schoenen gaan maken. „Het is een nomadenvolk, van oorsprong Somalisch, dat leeft van veeteelt. Alleen zijn de veestapels grotendeels weg. De werkloosheid onder de jongeren is bijna honderd procent.”

„We zullen vooral vrouwen gaan opleiden, omdat bij hen de nieuwsgierigheid groter is. De mannen vinden het over het algemeen wel best, die zijn vrij conservatief.”

De bewoners zijn islamitisch, mannen en vrouwen leven strikt gescheiden. De vrouwen dragen volledig bedekkende kleding. „Dat wil zeggen: op de voeten na. Daar besteden ze dan ook veel aandacht aan. Ze versieren ze. De mensen hebben geen geld om schoenen te kopen. Door de vele doorstruiken in de streek lopen ze grote kans op infecties. Daar willen we op inspelen, want met de oven kun je hele mooie, kleurige schoenen maken.”